

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝึมด
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัฒนา มโนรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ตุลาคม 2552

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝึมด
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัฒนา มโนรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ตุลาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

THE AGROTOURISM MANAGEMENT, CASE STUDY : BANPEEMOD COMMUNITY
IN AMPHUR BANG BAN, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA

WATTANA MANORAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts in Social Science Development.
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
October 2009

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝึมด
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
โดย นายวัฒนา มโนรัตน์
สาขา สังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา เวชมิ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร.เกษม บำรุงเวช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา เวชมิ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ศิลวัตร)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

.....อธิการบดี
(ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ)

ตุลาคม พ.ศ. 2552

วัฒนา มโนรัตน์. (2552). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาชุมชนบ้านฝึมด

อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา).

พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. อาจารย์ที่ปรึกษา :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตรจรัส , ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา เวชมี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด อำเภอ บางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน บ้านฝึมด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย คณะกรรมการ ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมดจำนวน 11 คน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนบ้านฝึมดจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ศึกษาได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาและ การเจแนบความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดำเนินการโดย คณะกรรมการศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านฝึมด มีกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ชมสวนผลไม้ การเกษตรผสมผสาน แปลงปลูกพืช สมุนไพร การแปรรูปผลผลิต การเที่ยววัด กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและสังคมโดยมีการ ประสานงาน กับเทศบาลตำบลบางบาล สำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้ การสนับสนุนและ ความร่วมมือ ด้านข้อมูลของนักท่องเที่ยว เครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคกลางเพื่อแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาและส่งต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มบุคคลในชุมชน เจ้าของบ้านพักและวิทยากร ให้บริการที่พัก (โฮมสเตย์) สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ท่องเที่ยว วิทยากรบรรยาย การสาธิต ป้ายสถานที่ อาหารรับประทานที่บ้าน ของที่ระลึก งบประมาณการจัดการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริม การเกษตรและรายรับของนักท่องเที่ยว

2. ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมดพบว่า 1) คณะกรรมการศูนย์ท่องเที่ยว เชิงเกษตรมีความแตกต่างในด้านอายุ อาชีพ และ การศึกษา มีลักษณะของความเป็นเครือข่าย และ 2) ปัญหาการ จัดกิจกรรมพบว่านักท่องเที่ยวมีจำนวนไม่แน่นอน ทำให้ศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชาวบ้านมีรายได้จาก การท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมเท่านั้น 3) ปัญหาการประสานงาน ขาดเครือข่ายที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4) ปัญหาการบริการด้านที่พักมีจำนวนน้อยและมีข้อจำกัดด้านกิจกรรมเนื่องจากพื้นที่ประสบปัญหาทุกภัยไม่ สามารถมาท่องเที่ยวได้ตลอดปี และ 5) ปัญหาขาดงบประมาณสนับสนุนและพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวเชิง เกษตรและสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งจากหน่วยงานท้องถิ่นและส่วนกลาง

Wattana Manorat. (2009). **The Agrotourism Management, Case Study: Banpeemod Community in Amphur Bang Ban, Phranakhon Si Ayutthaya.** Master Thesis for M.A. (Social Sciences for Development). Phranakhon Si Ayutthaya : Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Advisory Committee:
Assistant Professor Dr. Sirina Jitjaras, Assistant Professor Jintana Wetmee.

ABSTRACT

The purposes of the research were to study 1) the agrotourism management of Banpeemod in Amphur Bang Ban, Phranakhon Si Ayutthaya, and 2) problems and suggestions for agrotourism of Banpeemod in Amphur Bang Ban, Phranakhon Si Ayutthaya. The samples were 11 committees of the Banpeemod Agrotourism Center and 3 relevant people. The research tools were interviewing form, questionnaire, and focus group with participatory observation. The data were analyzed by descriptive method and frequency and percentage.

The findings revealed that :

1. The agrotourism management was performed by committee of the Banpeemod Agrotourism Center. The activities held for tourists were: visiting fruit gardens, multi-agriculture, herbal gardens, product conversion, temple visits, social and religious activities cooperated with Bangnan Municipal and Phranakhon Si Ayutthaya Provincial Agriculture Office and District Agriculture Office that supported information for tourists, central agrotourism networks to exchange experiences, problem solution, tourist transfer in the community, home stays, facilities, tourist attractions guest speakers, demonstration, sign boards, local dishes, souvenirs, budgets and tourists' incomes.

2. The problems of agrotourism management were: 1) the differences of ages, jobs, education backgrounds of committee of agrotourism center, and relative characteristic, 2) the uncertain amount of tourists caused supplementary incomes, 3) the lack of net works for cooperation, 4) service problems of home stays and limitation of activities because of the flooded areas, and 5) the lack of budgets from local and central offices to support and develop agrotourism resources and facilities.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.ศิริณา จิตต์จรัส กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.จินตนา เวชมี กรรมการที่ปรึกษาร่วม ดร.เกษม บำรุงเวช ผศ.ดร.อำนาจ ศิลวัตร และดร.ศิริมณี จรรยา ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และข้อคิดเห็นในเนื้อหาสาระตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนคณาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการศูนย์การทอ่งเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝิมด เจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางบาล เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอบางบาล และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนผู้นำชุมชนและชาวบ้านฝิมดทุกท่านที่ได้ กรุณาเสียสละเวลาให้ความร่วมมือ ในการตอบให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นทุกท่าน เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ พร้อมทั้งให้ความร่วมมือ ประสานงาน และช่วยเหลือมาโดยตลอด จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ผู้วิจัยคงไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จในการศึกษาได้หากปราศจากครอบครัว ที่เป็น กำลังใจสำคัญเสมอมา ตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษา จนกระทั่งการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

วัฒนา มโนรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตในการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎี	10
ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ.....	10
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ	12
การจัดการแบบคลาสสิก	13
การจัดการเชิงพฤติกรรม	15
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	18
ความหมายของการท่องเที่ยว	18
ความสำคัญของการท่องเที่ยว	18

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	จุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยว.....	20
	องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	20
	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	25
	การพิจารณาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	31
	ความสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน.....	31
	สภาพทั่วไปของชุมชนไทรน้อย.....	32
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	49
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
	การนำเสนอผลการวิจัย.....	53
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
	ตอนที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านฝึมด.....	54
	ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน บ้านฝึมด.....	90

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปผลการวิจัย	99
อภิปรายผล	103
ข้อเสนอแนะ	107
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	108
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	113
ประวัติย่อผู้วิจัย	118

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านฝึมด จำแนกตามตำแหน่ง.....	55
2	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน บ้านฝึมด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของคณะกรรมการ	56
3	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และบทบาทในชุมชน บทบาทในชุมชน	57
4	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการ จำแนกตามจำนวนการมีตำแหน่งหน้าที่และ บทบาทในชุมชนของคณะกรรมการ	60
5	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการ จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ของคณะกรรมการ	61
6	จำนวนและร้อยละของการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคณะกรรมการ จำแนกตามกิจกรรม การเข้ารับการฝึกอบรม	63
7	จำนวนและร้อยละของคณะกรรมการ จำแนกตามการเข้ารับการฝึกและ มีประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรม การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	66
8	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านฝึมด จำแนกเป็นรายเดือน	71
9	รายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านฝึมด จำแนกตามประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	73
10	บ้านพัก Home stay ของชุมชนบ้านฝึมด ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามที่ตั้ง และชื่อเจ้าของที่พัก.....	85
11	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการดำเนินงานของศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านฝึมด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2552.....	89
12	สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคณะกรรมการศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด จำแนกตามประเด็นปัญหา	94

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2 การจัดการแบบคลาสสิก.....	13
3 การจัดการเชิงพฤติกรรม	15
4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	21
5 แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อของอำเภอบางบาล.....	68
6 แผนที่แสดงเขตปกครองอำเภอบางบาล	69
7 แหล่งท่องเที่ยวของศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด	70